

Uppföljning målområde kemikalier 2016

Mål i miljöprogrammet 2014-2016	Utfall 2014	Utfall 2015	Utfall 2016	Måluppfyllelse
2016 ska mängden miljö- och hälsofarliga ämnen i kemiska produkter ha minskat med 80 procent jämfört med 2010	86 %	97 %	98 %	●

Sammanfattning

Målet i miljöprogrammet för Västra Götalandsregionen verksamheter 2014-2016 om att minska utvalda kemikalier med 80% till 2016 jämfört med basåret 2010 nåddes redan under 2014 och under 2016 har 98% av de utvalda kemikalierna fasats ut från regionens verksamheter. Både utfasning och information kring förekomst av miljö- och hälsofarliga kemikalier i varor har kravställts i inköpsprocessen under året i utvalda upphandlingar och detta tillvägagångssätt kommer att tillämpas i större omfattning och i fler upphandlingar under 2017. Förvaltningarna driver fortsatt frågan om säkrare kemikalieanvändning genom substitution och tillämpning av egna ämnes- och produktlistor.

Kemiska produkter

Redan 2015 hade 97% av prioriterade hälso- och miljöfarliga ämnen fasats ut ur Västra Götalandsregionens verksamheter jämfört med basåret 2010. Under 2016 ökade denna siffra till 98% genom ytterligare utfasning av produkter inom Regionservice.

Ett urval kemikalier bestående av konserveringsmedel för städutrustning, fotokemikalier inom tandvården samt instrumentdesinfektion inom sjukvården syftar till att följa och redovisa de största flödena av utfasningsämnen där möjligheter till förbättring är identifierade.

Förbättringarna har skett genom övergång till ny teknik (digitalisering av röntgen samt nya endoskopiskdesinfektorer) och ändrad hantering av städutrustning. I den nya miljöplanen för 2017-2020 kommer en förändring mot nuvarande sätt att rapportera att ske och istället för en lista med utvalda kemikalier kommer enskilda produktområden (t.ex. byggvaror, förbrukningsprodukter och textil) att bedömas om huruvida de lever upp till målet om en giftfri miljö genom specifika nyckeltal och kvalitativa bedömningsmetoder.

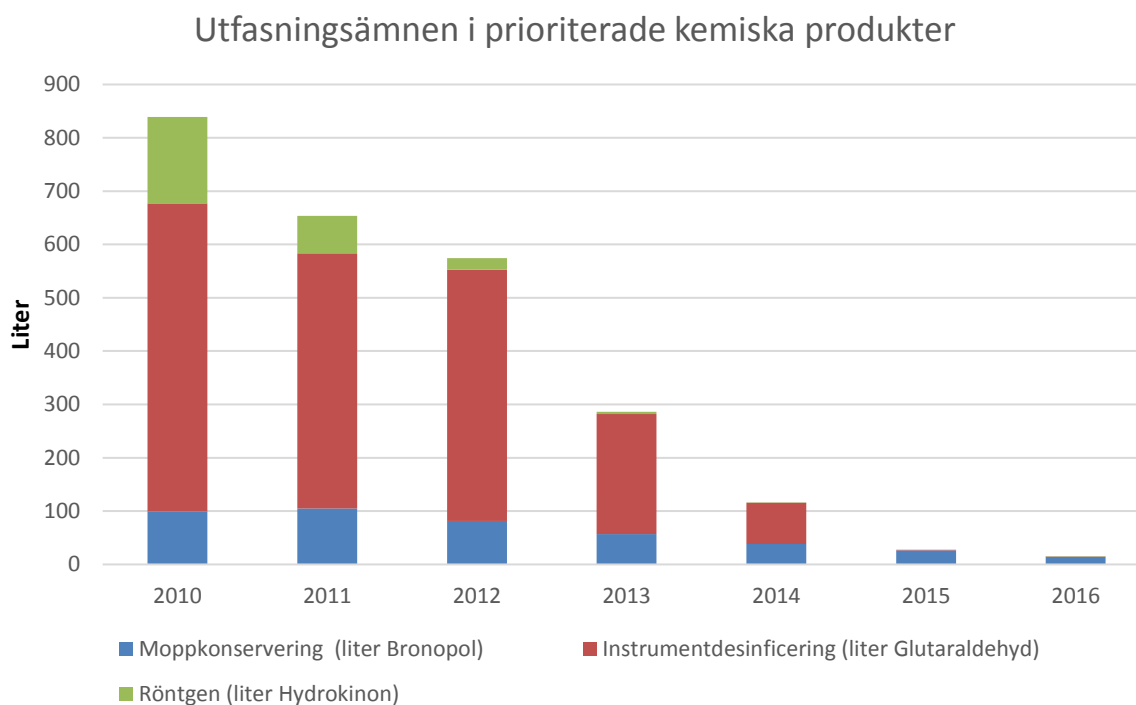

Diagram 1. Mängden utfasningsämningen i prioriterade kemiska produkter, i liter, mellan 2010 och 2016.

Glutaraldehyd:

Det ämne som stått för den största minskningen jämfört med 2010 är glutaraldehyd som används för instrumentdesinfektion inom sjukvården. Minskningen beror till stor del på nyinstallerade desinfektorer för endoskopisk på Sahlgrenska Universitetssjukhuset (SU), Frölunda Specialistsjukhus, NU-sjukvården, Skaraborgs Sjukhus och Alingsås lasarett.

Bronopol:

Bronopol ingår som konserveringsmedel för städutrustning. Regionservice som står för merparten av användningen har de senaste åren minskat användningen av bronopol genom alternativa metoder och rutiner.

Under 2016 upphörde användningen av bronopol helt på Borås sjukhus, Borås Solhem, Strömstad sjukhus och Bäckefors sjukhus. NÄL i Trollhättan kommer också att helt avsluta sin användning av bronopol under april 2017. Förbrukningen av bronopol förväntas minska ytterligare under 2017 eftersom fler verksamheter övergår till andra städmetoder eller produkter.

Förbrukning av moppkonserveringsmedel innehållandes bronopol inom Regionservice

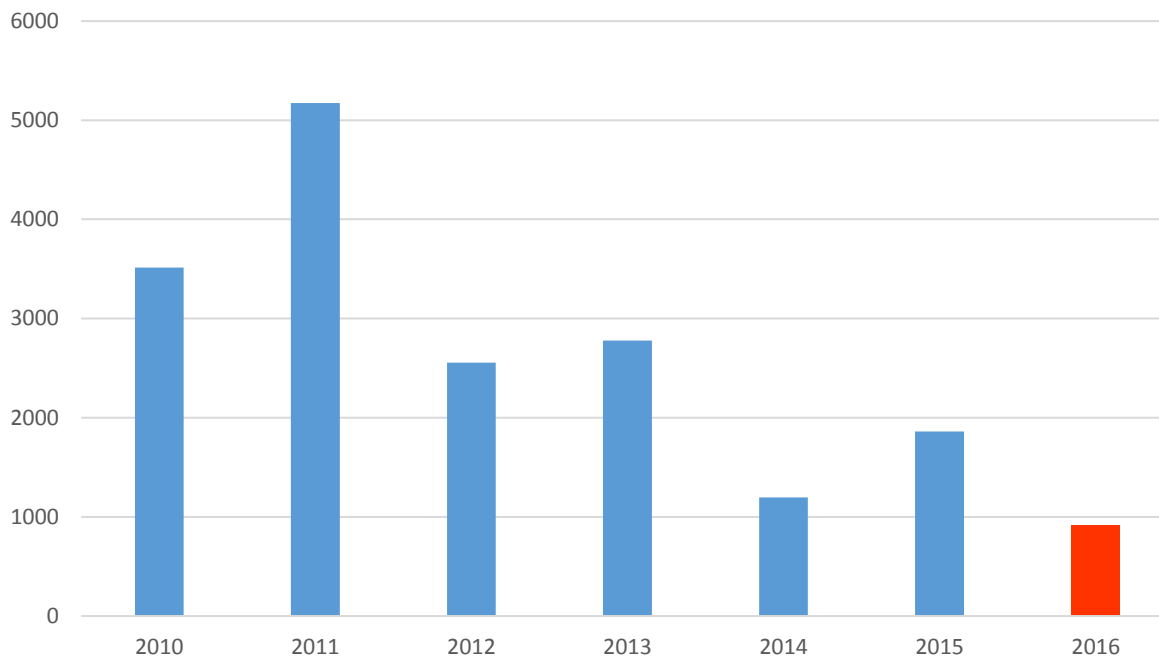

Diagram 2. Förbrukning av moppkonserveringsmedel innehållandes bronopol inom Regionservice, i liter, mellan 2010 och 2016.

Kemikalier i varor

Inköpsprocessen:

Genom att ställa krav i inköpsprocessen, kan man undvika eller ersätta miljö- och hälsofarliga ämnen i varor. Prioriterade områden är bland annat IT-produkter, byggvaror, vitvaror, textilier och sjukvårdens förbrukningsmaterial.

Upphandlingen av Injektions- och infusionsaggregat under 2016 har resulterat i en minskad förekomst av PVC och ftalater t.ex. DEHP i sortimentet. Uppskattningsvis har på årsbasis ca 120 mil injektions- och infusions slang bytts ut mot PVC-fri slang.

Även i upphandlingarna av diatermi (utrustning och förbrukning) och dialys (förbrukning) har PVC- och mjukgörarfrågan (bland annat ftalater) stått i fokus när det gäller miljökravställandet. Här har bl.a. information om material och eventuella mjukgörare efterfrågats.

En uppföljning av materialutvecklingen och ställda krav har påbörjats under 2016 avseende avtal för dränage- och sugprodukter samt injektions- och infusionsaggregat. Denna uppföljning kommer att slutföras under första halvåret 2017.

Krav kring information om en varas eller en kemisk produkts innehåll av särskilt farliga ämnen enligt kandidatförteckningen i REACH har ställts i utvalda upphandlingar.

Leverantören ska ge information vid avtalsstart och löpande under avtalstiden. Kravet kommer att finnas i avtalsmall från och med 2017 och tillämpas bredare.

Byggprocessen:

Byggvarubedömningen är det verktyg som används i bedömning av byggvaror.

Västfastigheter är medlem i denna ekonomiska förening med 45 medlemmar (främst fastighetsförvaltare). Byggvaror bedöms utifrån gemensamma och av Byggvarubedömningen utvecklade och fastställda kriterier. Under året har Västfastigheter beslutat att alla stora nystartade ny- respektive ombyggnadsprojekt ska följa kraven i svenska miljöklassningssystemet Miljöbyggnad och certifieras med lägst kravnivå Guld respektive Silver. Användning av Miljöbyggnad möjliggör tydligare kravställande, uppföljning och kommunikation inom flera områden, bland annat till kravet på användning av Byggvarubedömningen. Genom att använda Byggvarubedömningen i byggprojekt fås vägledning om vilka byggvaror som är lämpliga att använda för att uppnå målet om giftfri- och god bebyggd miljö. Det är också ett effektivt förvaltningsverktyg för information och spårning av byggvaror/ämnen vilket möjliggör åtgärder ifall ett specifikt byggmaterial skulle klassas som farligt i framtiden.

Förvaltningsvisa resultat

Många förvaltningar har redovisat framgångar när det gäller att minska användningen av miljö- och hälsofarliga ämnen.

Enskilda ämnen och produkter:

Område	Produkt/ämne	Förvaltning	Resultat
Vård	Bronopol	Folktandvården	Utfasat
Vård	Cyklohexan	Folktandvården	Utfasat
Vård	Fenol	Närhälsan	Utfasning av fenol som behandlingsmetod vid nageltrång till förmån för rent kirurgisk behandling
Lab	Prenofix 80/10 (misstänkt CMR)	SU	Utbytt mot Renia Ortec Contact Adhesive på ortopedteknik
Vård	Cidex OPA	SU	Kraftig minskning (225 liter) inom instrumentdesinfektion.
Lab	Xylen	SU	Inom klinisk patologi och genetik pågår utbyte till Histolab-clear

Produkt- och ämneslistor, utredningar:

SU tog 2014 fram en egen substitutionslista för miljö- och hälsofarliga kemikalier som används i stor utsträckning i vården. Under 2016 har en minskning på 68% av kemikalier på listan uppmätts jämfört med 2014, målet var satt till 6 %. När det gäller kemikalier som

används på labb används SIN-listan som utfasningslista och även här har utfasningen lyckats eftersom målet om en minskning på 5 % av dessa kemikalier nåddes redan 2015.

På SÄS har samtliga labb fokuserat på CMR-utredningar och riskbedömningar av kemikalier under 2016. Den ökade riskmedvetenhet och fokus som lagts på dessa kemikalier under året har resulterat i säkrare hantering av kemikalielösning och avfall samt diskussioner med leverantörer av t.ex. xylen på Patologilabb där alternativa, säkrare metoder kommer att provas under 2017.

På ett flertal förvaltningar, t.ex. SÄS, Närhälsan, NU-sjukvården, SU och SkaS har kemikaliefrågan uppmärksamats genom exempelvis utbildningar, checklistor, riskbedömningar och liknande åtgärder.

Utvecklingsprojekt

Giftfria/kemikaliesmarta offentliga rum:

Under 2015 genomfördes en förstudie om Giftfria offentliga rum där produktområdena bygg, elektronik, inredning och lekmaterial ingår. Syftet med projektet är att förbättra och säkerställa höga kemikaliekraav för tillsatser i varor och hitta möjligheter till samverkan med andra offentliga organisationer för att öka efterfrågan och utbud av produkter med säkerställt höga kemikaliekraav. I förstudien analyserades ett flertal väntrum i regionen med avseende på kemikalieinnehåll i ovan nämnda produktområden. Under 2016 fortsatte projektet med en fördjupad pilotstudie kring ett nyligen färdigställt väntrum på barn- och ungdomsmottagningen i Skene (Södra Älvsborgs Sjukhus).

I den fördjupade pilotstudien ingick att vidareutveckla konceptet med kemikaliesmarta rum med insatser innan och under byggprocessen och vid beställning av produkter. Ambitionen är sedan att integrera arbetet med kemikaliesmarta rum i mer omfattande ramverk/koncept för hållbara rum.

Resultatet av pilotstudien visade att det fortfarande är svårt att få fram tillräcklig information för att bedöma huruvida ett rum kan bedömas som kemikaliesmart eller inte. För vissa produktområden, till exempel byggmaterial var det relativt enkelt att få fram tillräcklig information genom Byggvarubedömningen och Sunda Hus men för inredning, elektronik och leksaker var det betydligt svårare.

Konceptet ska utvecklas ytterligare under 2017 genom aktiviteter kopplat till fler kommande ny/ombyggnationer inom VGR och i Västra Götaland, tillsammans med implementering av erfarenheter och resultat från andra projekt kopplat till specifika produktområden.

Kemiska produkter med SIN-ämnen:

Under 2016 har ett system för att bedöma de kemiska produkter och kemikalier i varor som används i Västra Götalandsregionens egna förvaltningar och bolag utvecklats vilket kommer att tillämpas under 2017. Bedömningen av kemikalier och varor utgår från ett trafikljussystem där grönt rekommenderas, gult accepteras och rött undviks. Systemet kommer att utgöra den huvudsakliga bedömningsgrunden för uppföljning och redovisning för målområdet kemikalier

och anger det långsiktiga målet att Västra Götalandsregionens verksamheter ska leva upp till det nationella miljö kvalitetsmålet om en giftfri miljö.

Klassningen av produkter enligt grönt, gult och rött är uppdelat på sju prioriterade produktområden och utgår från aktuella tredjepartsmärkningar, upphandlingsmyndighetens kriterier och tillgänglig information om kemikalieinnehåll. I de fall då information om en varas kemikalieinnehåll saknas klassas den som grå.

I filen **Kemikalier per förvaltning 2016.xlsx** redovisas mängden utfasningsämningen i prioriterade kemiska produkter per förvaltning för 2010, 2014, 2015 och 2016.

Mer information

Hittar du på intra.vgregion.se/uppfoljningmiljo eller www.vgregion.se/uppfoljningmiljo

Har du frågor kring resultatet? Kontakta miljöstrateg Jens Strömberg,
jens.stromberg@vgregion.se